

2017

МІГРАЦІЙНІ НАСТРОЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЗОВОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ

(Опитування студентів Національного університету
«Львівська політехніка» та Національного технічного
університету України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»)

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ,
КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ
НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Міграційні настрої студентів в умовах візової лібералізації (Опитування студентів НУ «ЛП» та НТУУ «КПІ») [Електронний ресурс] / І. Ключковська, О. П'ятковська, Ю. Марусик, В. Гойсан. – Львів, 2017. – 30 с. – Режим доступу: <http://miok.lviv.ua/>

Представлено результати соціологічного дослідження, проведеного серед студентів Національного університету «Львівська політехніка» протягом жовтня-листопада 2016 р. та Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» протягом квітня 2017 р., з метою виявлення міграційних настроїв, бажаної форми міграції, терміну та країни призначення, а також чинників, що стимулюють та стримують міграцію серед студентської молоді в умовах візової лібералізації.

Для фахівців, науковців, аспірантів, працівників державних та регіональних органів влади, викладачів і студентів різних спеціальностей, які вивчають чи цікавляться тематикою міжнародної міграції.

© Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (МІОК)

© Ірина Ключковська, Оксана П'ятковська, Юрій Марусик, Вікторія Гойсан

ЗМІСТ

ВСТУП	5
МЕТОДОЛОГІЯ	6
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ ТА ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ПРО УМОВИ В'ЇЗДУ ДО ЄС І КРАЇН ШЕНГЕНСЬКОЇ ЗОНИ	7
МІГРАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТІВ.....	11
НАВЧАННЯ	11
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ.....	16
ПОСТІЙНЕ ПРОЖИВАННЯ	25
РЕЗЮМЕ	29

ПОДЯКА

МІОК висловлює глибоку вдячність усім, хто підтримав проведення дослідження, а саме: Ю. Я. Бобалу, ректору Національного університету «Львівська політехніка»; Ю. І. Якименку, першому проректору Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; А. А. Мельниченку, декану факультету соціології і права НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»; А. М. Іщенко, директору Науково-дослідницького центру прикладної соціології «Соціоплюс» НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського» та працівникам «Соціоплюс»; Б. В. Поліщук, керівнику Колегії та профкому студентів і аспірантів НУ «Львівська політехніка»; а також усім студентам, які були інтерв'юерами та респондентами дослідження.

ВСТУП

Активізація міжнародної міграції населення є важливою характеристикою сучасного етапу глобалізації. В умовах динамічного поглиблення політичної, економічної та культурної євроінтеграції Україна також стала активним учасником міграційних процесів. Протягом останніх років ми фіксуємо інтенсифікацію міграційних потоків з України, до яких все частіше долучається молодь. В умовах зменшення кількості населення України (зокрема, через його природне скорочення), нестачі робочої сили на ринку праці, що негативно позначається на темпах економічного зростання та інвестиційній привабливості України, проблема відтоку молоді з нашої країни є не лише актуальною, а й перетворюється на загрозу національній безпеці держави.

Наше опитування є продовженням тривалої роботи з метою визначення особливостей міграційних орієнтирів молоді. Дослідження МІОКу покликане показати зріз міграційних настроїв студентської молоді напередодні отримання безвізового режиму, виявити тенденції, які уже проявились чи можуть проявитись протягом наступних років, коли наші респонденти вийдуть на ринки праці не лише України, а й інших країн, де зможуть самореалізуватися та принести користь суспільству. Для дослідження ми вибрали одні з найбільших технічних вишів України – НУ «Львівська політехніка» і НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», щоб виявити як спільні тенденції, так і регіональну специфіку міграційних настроїв студентської молоді.

Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення міграційної політики, молодіжної політики та механізмів регулювання ринку праці в Україні, зокрема в частині зайнятості молоді, визначення рівня заробітної плати тощо.

МЕТОДОЛОГІЯ

- Дослідження «Міграційні настрої студентів в умовах візової лібералізації» проводилось Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (МІОК) серед студентів НУ «Львівська політехніка» 24 жовтня – 11 листопада 2016 р. та серед студентів НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» 3 – 14 квітня 2017 р*.
- Об'єкт дослідження – студенти IV – V курсів НУ «ЛП» та НТУУ «КП».
- Метод опитування – анкетування (самозаповнення у присутності інтерв'юера).
- В опитуванні застосовувалась багатоступенева ймовірнісна вибірка. На першому щаблі була здійснена стратифікація відповідно до факультетів, на другому – відповідно до курсів, на третьому здійснено гніздовий відбір академічних груп, на четвертому – простий відбір студентів у межах відібраних на третьому щаблі академічних груп.
- Вибірка – 801 респондент (401 респондент із НУ «ЛП» та 400 респондентів із НТУУ «КП ім. Ігоря Сікорського»).
- Статистична похибка вибірки (з довірчою ймовірністю 0,95 та без урахування дизайн-ефекту) не перевищує 4,7%.

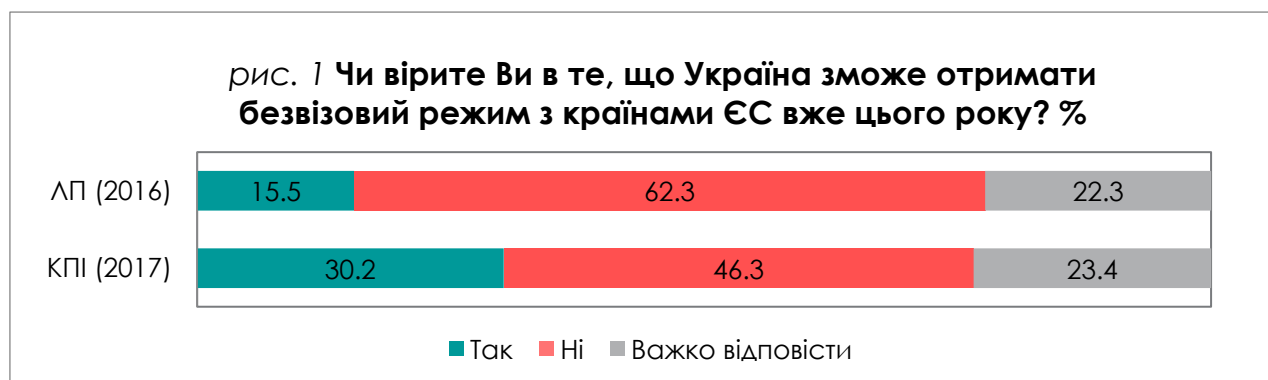
* при співставленні результатів потрібно врахувати, що анкетування студентів НУ «ЛП» та НТУУ «КП ім. Ігоря Сікорського» проводились в різний час, а тому не є достатньо валідним для порівняння університетів між собою; всі порівняння мають ілюстративний характер; також у деяких питаннях сума відсотків варіантів відповідей може складати 99,9% або 100,1%, що зумовлено обрахунками програми SPSS.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ ТА ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ПРО УМОВИ В'ЇЗДУ ДО ЄС І КРАЇН ШЕНГЕНСЬКОЇ ЗОНИ

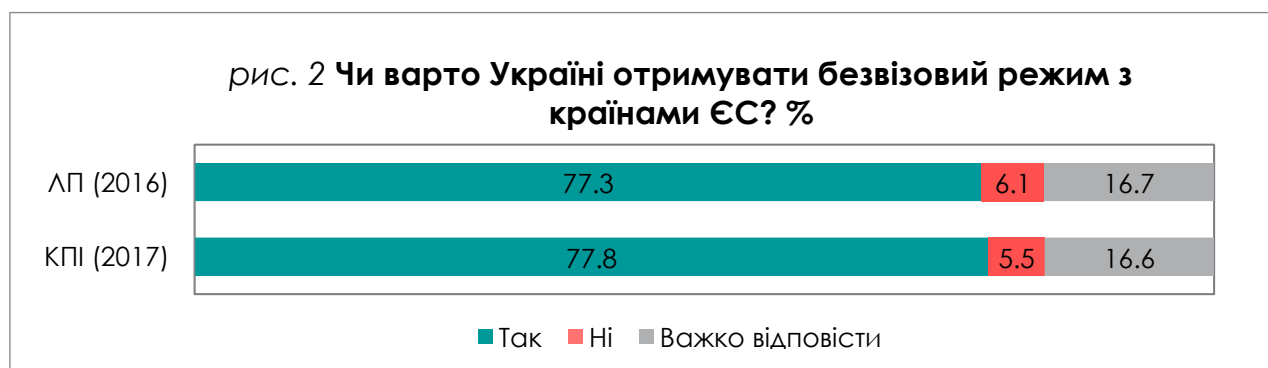
i Студенти мають доволі скептичний погляд на можливість впровадження безвізового режиму як в 2016 р., так і в 2017 р.

Більшість студентів Національного університету «Львівська політехніка» не вірили в отримання Україною безвізового режиму у 2016 р. – тільки 15,5% вважали це реальним (рис. 1). Однак, навіть 2017 р. 46,3% студентів Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» теж не вірили у запровадження безвізового режиму України з країнами ЄС.

i Абсолютна більшість студентів переконана, що Україні варто отримувати безвізовий режим з країнами ЄС.

Доволі схожими є погляди студентів ЛП та КПІ на питання, чи варто Україні отримувати безвіз (рис. 2). Понад 77% з обох університетів відповіли на це питання ствердно.

Найсуттєвішим наслідком, до якого може призвести безвізовий режим, на думку студентів, є масова міграція з України.

Щодо масової міграції з України, студенти двох вишів висловились однозначно (рис. 3). 71,1% респондентів з ЛП та 62,5% з КПІ вважають, що безвізовий режим спричинить істотний відтік українців за кордон. Попри це, 36,2% студентів з ЛП та 44,5% студентів з КПІ вважають, що з безвізовим режимом в Україні з'являться нові можливості економічного розвитку. Щодо третього за значущістю наслідку з'явилися розбіжності: 32,7% студентів ЛП вважають, що збільшаться черги на кордоні, в той час, як для київських студентів це припущення опинилось на четвертому місці (його обрали 23,8% студентів). Натомість 32,5% студентів Київського політехнічного інституту вважають, що завдяки безвізовому режиму покращиться рівень знання іноземних мов, у той час, як тільки 27,2% студентів Львівської політехніки обрали цей варіант.

рис. 3 На Вашу думку, до яких найсуттєвіших наслідків може призвести встановлення безвізового режиму з країнами ЄС? % (виберіть не більше трьох варіантів)

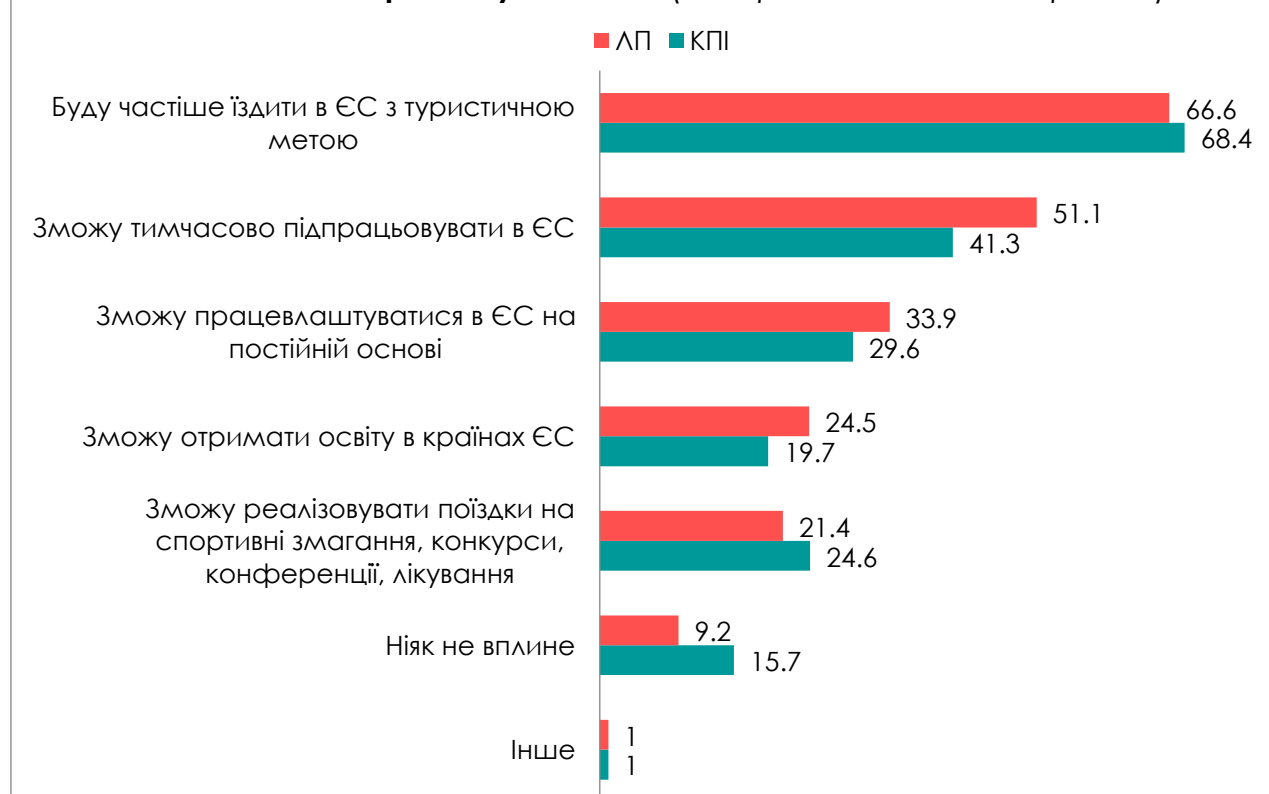

Дві третини опитаних зазначили, що після встановлення безвізового режиму будуть частіше їздити до країн ЄС та Шенгенської зони з туристичною метою.

Опитані відповіли, що безвізовий режим матиме вплив на їхні плани (рис. 4). 66,6% львівських студентів і 68,4% київських студентів зазначили, що будуть частіше їздити до країн Європейського Союзу з туристичною метою. Половина (51,1%) респондентів з Львівської політехніки зазначили, що в перспективі матимуть змогу тимчасово підпрацьовувати в Євросоюзі; а серед студентів Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського таких налічується 41,3%. Майже третина респондентів із обох вишів (33,9% студентів ЛП та 29,6% студентів КПІ) вважає, що після встановлення безвізового режиму зможуть працевлаштуватися у ЄС на постійній основі. Кожен четвертий студент Львівської політехніки та кожен п'ятий студент Київського політехнічного інституту вважає, що зможе отримати освіту у країнах Євросоюзу та Шенгенської зони. Понад 20% респондентів з обох університетів зазначили, що у разі функціонування безвізу зможуть реалізовувати поїздки на спортивні змагання, конкурси, конференції чи лікування. Майже для кожного десятого студента ЛП та майже кожного шостого студента КПІ безвізовий режим ніяк не вплине на плани.

рис. 4 Як на Ваші плани може вплинути встановлення безвізового режиму з ЄС? % (виберіть всі можливі варіанти)

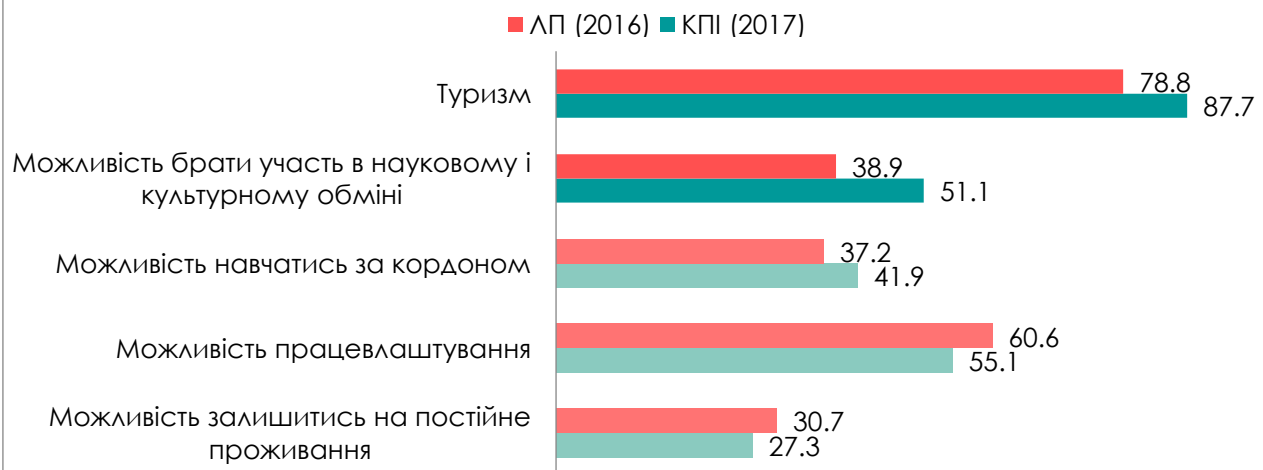

У молоді спостерігається низький рівень обізнаності про реальні можливості, які надає безвізовий режим з країнами ЄС.

Фактично, більша частина опитаних недостатньо поінформована про безвізовий режим (рис. 5), адже станом на 2016 р. 60,6% опитаних з ЛП, і станом на 2017 р. 55,1% з КПІ вважали, що безвізовий режим дає можливість працевлаштуватись, у той час, як для цього потрібна віза відповідної категорії. Безвізовий режим також не дає можливості навчатись за кордоном, лише за умови, якщо термін такого навчання не перевищує 90 днів.

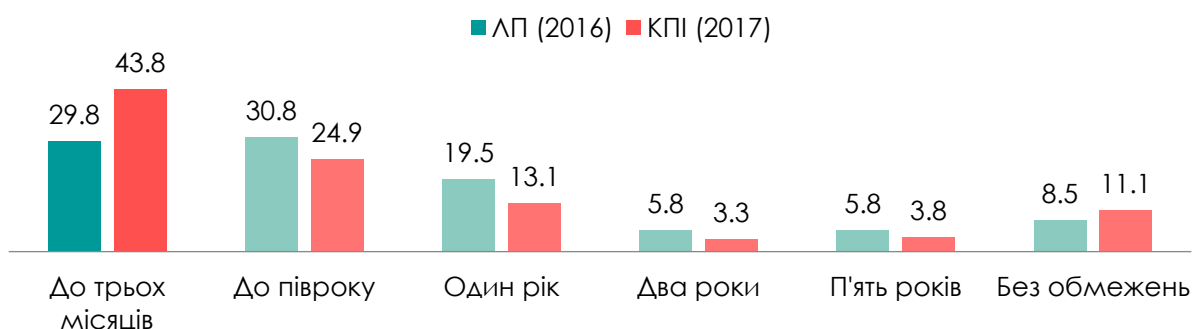
рис. 5 На Вашу думку, які можливості передбачає встановлення безвізового режиму з ЄС? %

Студенти також недостатньо поінформовані про правильний максимальний термін перебування за кордоном, який складає тільки 90 днів протягом 180-денного періоду.

Попри те, що опитування студентів КПІ проводилось у 2017 р., тільки 43,8% обізнані про правильний максимальний термін перебування у ЄС (рис. 6). Серед студентів ЛП у 2016 р. таких тільки 29,8%.

рис. 6 На Вашу думку, скільки часу можна перебувати за кордоном після встановлення безвізового режиму з ЄС? %

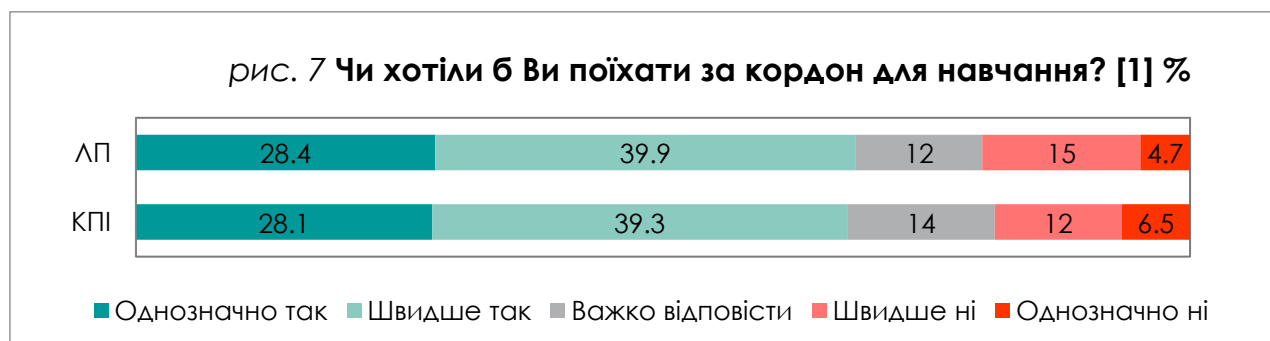

2. МІГРАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТІВ.

2.1. НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ

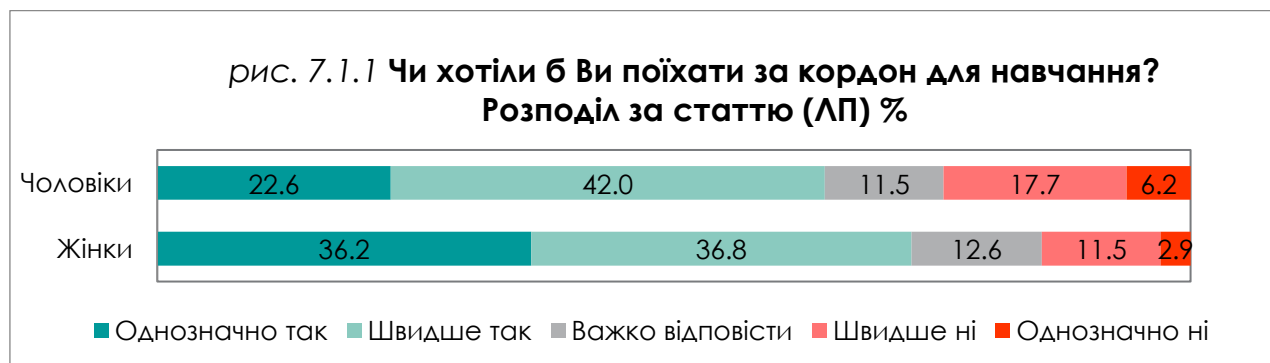
i Дві третини студентів ЛП та КПІ хотіли б навчатись за кордоном.

У дослідженні було з'ясовано, що студенти демонструють доволі високе бажання навчатись за кордоном (рис. 7). Приблизно кожен четвертий студент Львівської політехніки (28,4%) та Київського політехнічного інституту (28,1%) однозначно хотіли би поїхати за кордон на навчання. Також 39,9% респондентів з ЛП та 39,3% респондентів з КПІ зазначили, що швидше виявляють таке бажання, ніж не виявляють. 12% студентів львівського вишу і 14% київського не визначились з відповіддю.

i Жінки, які навчаються у ЛП, виявляють більше бажання навчатись за кордоном, аніж чоловіки.

Аналіз даних засвідчив, що існує кореляція між статтю і бажанням навчатись за кордоном. Жінки в порівнянні з чоловіками давали більш однозначну відповідь про бажання навчатись за кордоном. Так, серед тих, хто однозначно хотів би навчатись за кордоном, 36,2% жінок і 22,6% чоловіків (рис. 7.1.1). 36,8% жінок і 42% чоловіків серед студентів Національного університету «Львівська політехніка» відповіли, що швидше виявляють таке бажання, ніж не виявляють. 12,6% жінок і 11,5% чоловіків не визначились з відповіддю.

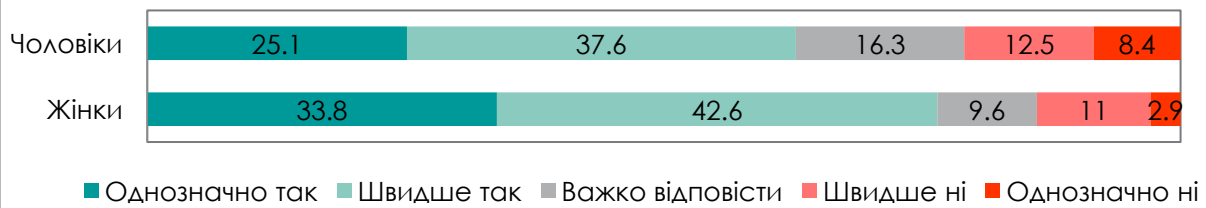

Жінки, які навчаються у КПІ, більше хотіли б навчатись за кордоном, аніж чоловіки.

Взаємозв'язок між статтю і бажанням навчатись за кордоном спостерігається і в Київському політехнічному інституті ім. Ігоря Сікорського. Так, 33,8% жінок хотіли б однозначно навчатись за кордоном, у той час, як серед чоловіків таких 25,1% (рис. 7.1.2). 42,6% жінок швидше б хотіли, ніж не хотіли поїхати на навчання, серед чоловіків – 37,6%. Також серед чоловічої частини студентської молоді КПІ нараховується більше невизначених щодо цього питання – 16,3% важко відповісти, в той час, як серед жінок такий варіант обрало 9,6%.

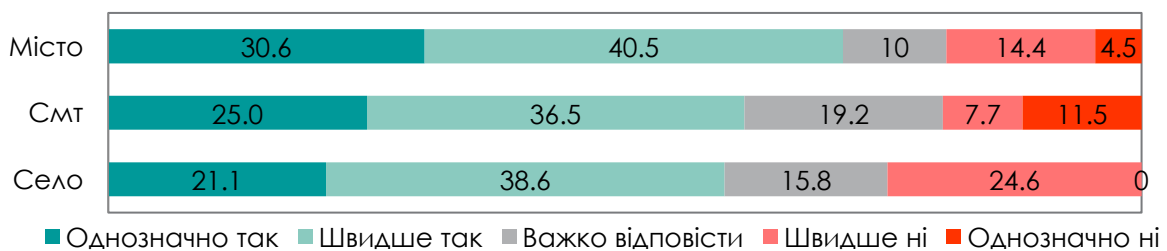
**рис. 7.1.2 Чи хотіли б Ви поїхати за кордон для навчання?
Розподіл за статтю (КПІ) %**

Студенти Львівської політехніки, які народилися в місті, виявляють більше бажання навчатись за кордоном, ніж ті, хто народився в селі.

У ЛПІ виявлена кореляція між типом населеного пункту, де народились респонденти, і бажанням поїхати за кордон на навчання. Серед тих однозначно бажає вчитися поза межами України, 30,6% народились у місті, 25% – у смт і тільки 21,1% – у селі (рис. 7.2). Серед тих, хто народився в смт, частка невизначених – найбільша (19,2%), у той час, як серед тих, хто народився в селі, вона становить 15,8%, а серед тих, хто народився в місті – лише 10%. У Київському політехнічному інституті ім. Ігоря Сікорського така кореляція не спостерігається.

**рис. 7.2 Чи хотіли б Ви поїхати за кордон для навчання?
Розподіл за типом населеного пункту, де народились (ЛП) %**

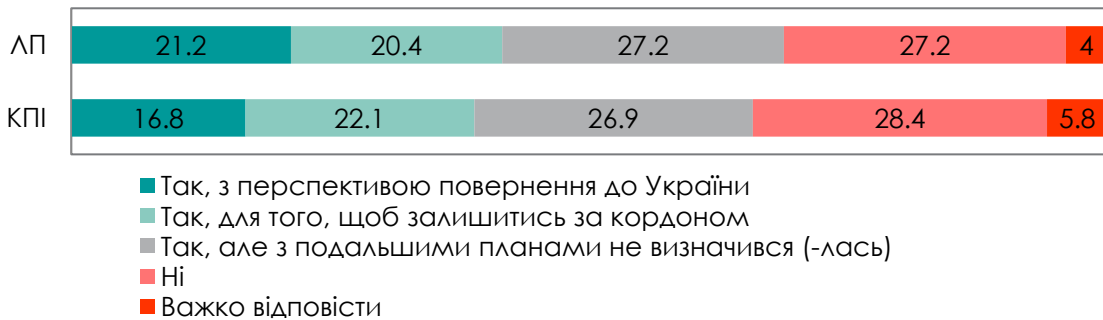

Студенти не визначились, у якій країні вони хотіли б жити після завершення потенційного навчання за кордоном.

Використавши уточнююче запитання про бажання навчатись, виявилось, що чисельність тих, хто хотів би поїхати за кордон на навчання, зменшилось: 27,2% студентів з ЛП та 28,4% з КПІ вже не виявляють такого бажання (рис. 8). Загалом, гіпотетично повернутись в Україну після завершення навчання погодилось би 21,2% студентів з ЛП та 16,8% з КПІ. Залишились би за кордоном 20,4% та 22,1% опитаних відповідно. Однак, серед студентської молоді спостерігається високий рівень невизначеності – 27,2% респондентів з ЛП та 26,9% з КПІ не знають, у якій країні хотіли б залишитись проживати після завершення навчання за кордоном.

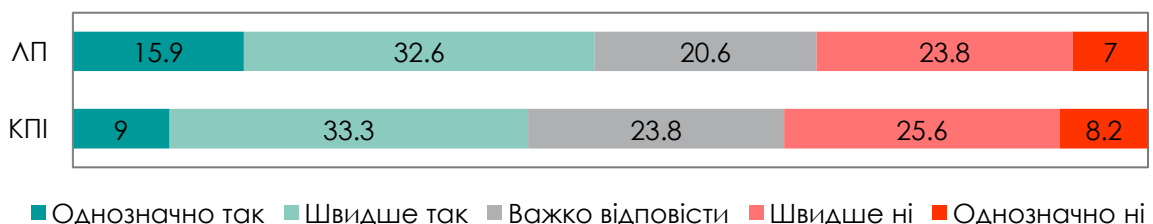
рис. 8 Чи хотіли б Ви поїхати за кордон для навчання? [2] %

Лише незначна частина студентів має однозначно реальну можливість навчатись за кордоном

Попри доволі високе бажання навчатись за кордоном, опитані недостатньо впевнені у наявності реальної можливості (рис. 9). Серед студентів ЛП однозначно мають таку можливість тільки 15,9%, а серед студентів КПІ – 9%. Варто зазначити, що в поняття «реальна можливість» кожен вкладав свій сенс, однак, певною мірою воно означало матеріальний та психологічний ступені готовності до виїзду на навчання.

рис. 9 Чи маєте Ви реальну можливість поїхати за кордон для навчання? %

i Приблизно третина студентів ЛП, які хотіли б навчатись за кордоном, вибрали б Польщу та Великобританію як країни для навчання.

Серед найбільш бажаних країн навчання студенти Львівської політехніки зазначили Польщу (29,4%), Великобританію (29%), Німеччину (26,5%) та США (20,6%) (табл. 1). Окрім цих країн, опитані також вказали Австрію (7,7%), Канаду (6,6%) та Чехію (4,8%).

Табл. 1 Країни, в яких студенти НУ «ЛП» хотіли би навчатись (% від тих, хто хотів би навчатись за кордоном, n = 272, можна назвати будь-яку кількість країн)

Польща	29,4
Великобританія	29
Німеччина	26,5
США	20,6
Австрія	7,7
Канада	6,6
Чехія	4,8

i Дві третини студентів ЛП бачить Польщу як країну, в якій найбільш реально навчатись.

67,8% опитаних серед тих студентів Львівської Політехніки, хто хотів би навчатись за кордоном, вважають, що Польща є найбільш реальною країною для навчання (табл. 2). Значно меншу можливість для отримання освіти за кордоном студенти мають у таких країнах, як Німеччина (10,3%), США (8,8%), Великобританія (6,5%), Чехія (6,5%) та Канада (6,1%).

Табл. 2 Країни, в яких студенти НУ «ЛП» бачать реальну можливість навчатись (% від тих, хто хотів би навчатись за кордоном, n = 261, можна назвати будь-яку кількість країн)

Польща	67,8
Німеччина	10,3
США	8,8
Великобританія	6,5
Чехія	6,5
Канада	6,1

i

Близько половини студентів КПП серед тих, хто хотів би навчатись за кордоном, вибрали б Німеччину як країну для навчання.

Студенти КПП є більш орієнтованими на Німеччину у плані вибору країни навчання – 45,8% (табл. 3). Кожен четвертий серед тих, хто хотів би навчатись за кордоном, обрав би США (25,9%), а кожен п'ятий – Великобританію (21,9%). Також було зазначено Польщу (16,3%), Канаду (15,5%), Францію (11,6%), Норвегію (9,6%), Чехію (6,4%), Нідерланди (5,6%), Швецію (4,8%), Італію (4%).

Табл. 3 Країни, в яких студенти НТУУ «КП» хотіли би навчатись (% від тих, хто хотів би навчатись за кордоном, n = 251, можна назвати будь-яку кількість країн)

Німеччина	45,8
США	25,9
Великобританія	21,9
Польща	16,3
Канада	15,5
Франція	11,6
Норвегія	9,6
Чехія	6,4
Нідерланди	5,6
Швеція	4,8
Італія	4

i

Половина студентів КПП бачать Польщу як країну, в якій найбільш реально навчатись.

49,8% студентів КПП вважають, що у них є найбільш реальні шанси навчатись в освітніх закладах Польщі (табл. 4), а 28% обирають виші Німеччини. Окрім цих країн, було також згадано Чехію (10,9%), Канаду (10%), США (10%), Францію (8,5%) та Норвегію (5,7%).

Табл. 4 Країни, в яких студенти НТУУ «КП» бачать реальну можливість навчатись (% від тих, хто хотів би навчатись за кордоном, n = 211, можна назвати будь-яку кількість країн)

Польща	49,8
Німеччина	28
Чехія	10,9
Канада	10
США	10
Франція	8,5
Норвегія	5,7

2. МІГРАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТІВ.

2.2. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

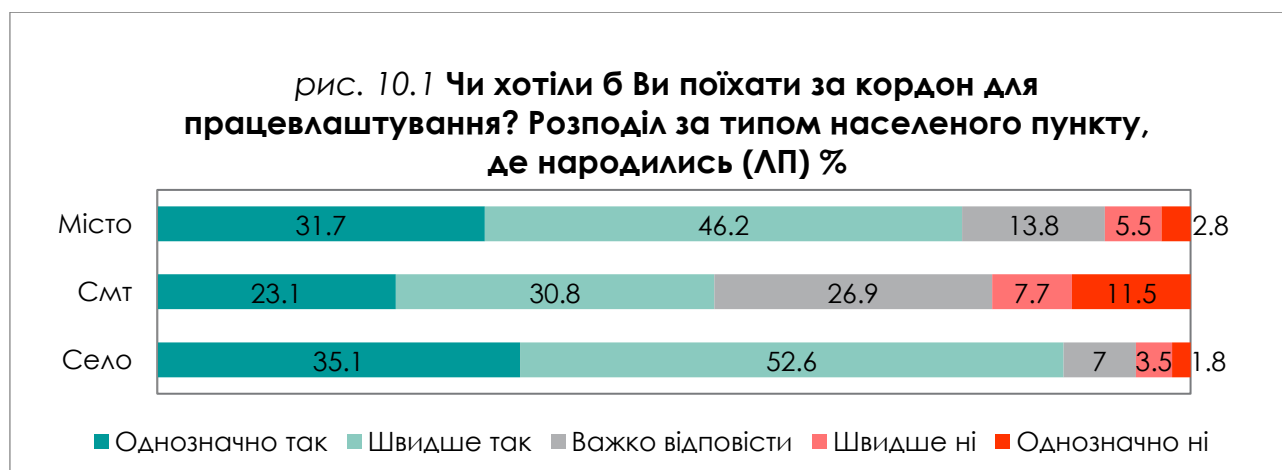
i Три чверті студентів хотіли би поїхати за кордон для працевлаштування.

Загалом в опитаних спостерігається високий рівень бажання працювати за кордоном – сумарно 76,3% студентів Львівської політехніки і 78,4% з Київського політехнічного інституту (тих, хто однозначно хотів би працювати і швидше б хотів працювати, ніж не хотів би) погодилися би на роботу за кордоном (рис. 10). Майже кожному сьомому з ЛП (14,5%) і КПІ (13,8%) було важко визначитись щодо відповіді на це питання.

i Серед студентів ЛП ті, хто народився в селі, виявляють більше бажання мігрувати за кордон з метою працевлаштування, ніж ті, хто народився в смт і місті.

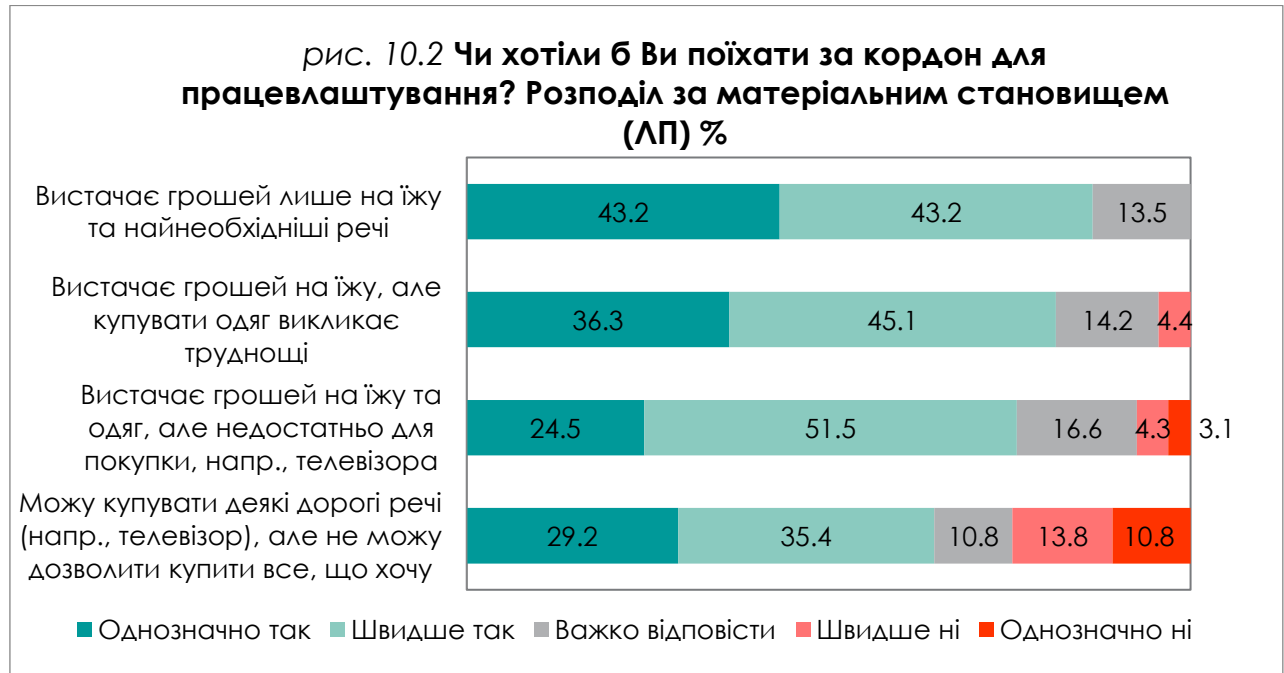
Сумарно 87,7% тих, хто народився в селі, хотів би (однозначно так і швидше так) поїхати за кордон на роботу (рис. 10.1). Серед тих, хто народився в місті, таких є 77,9%, натомість серед народжених в смт лише 53,9% виявляють таке бажання, також серед них є найбільше невизначених – 26,9%. У КПІ взаємозв'язку між місцем народження респондентів і бажанням працювати за кордоном не спостерігається.

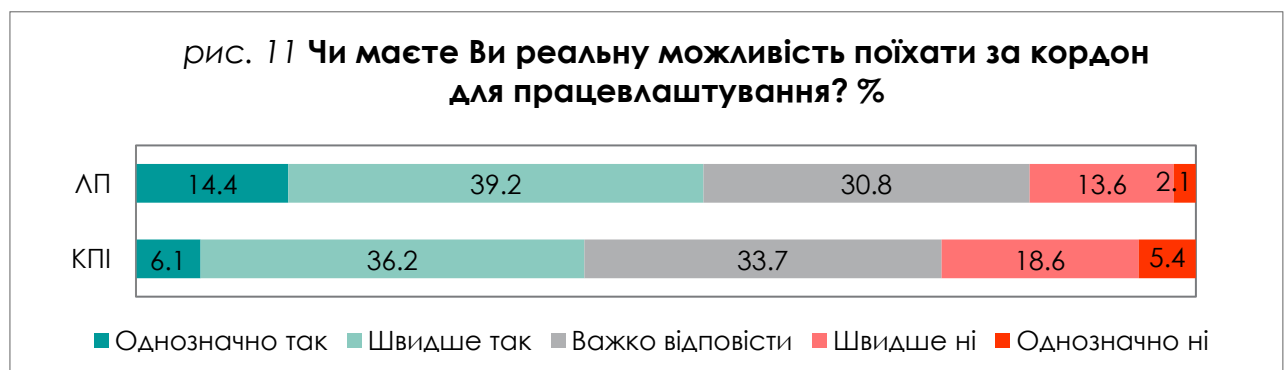
i Серед респондентів з Львівської політехніки найбільше бажання працевлаштуватися за кордоном мають ті студенти, у яких найнижчий рівень матеріального забезпечення.

Сумарно 86,4% тих, кому вистачає грошей лише на їжу та найнеобхідніші речі зазначили, що хотіли би працювати за кордоном (рис. 10.2). Серед тих, хто може купувати деякі дорогі речі (напр., телевізор), таких є 64,6%. Серед студентів КПІ такої кореляції не спостерігалось.

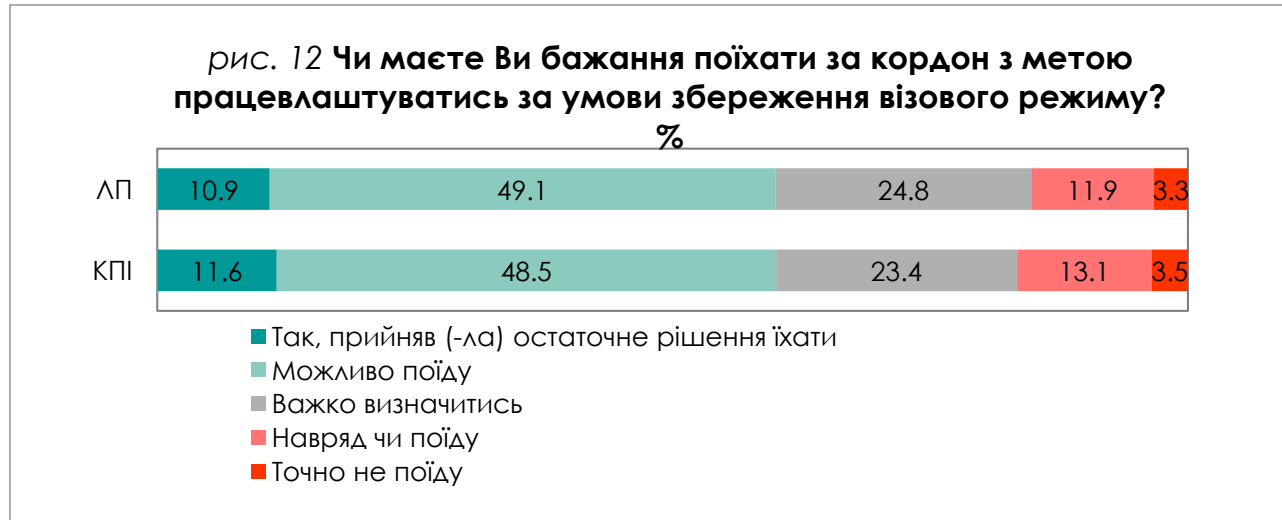
i Близько половини опитаних вважає, що у них є реальна можливість працювати за кордоном.

Сумарно 53,6% студентів з ЛП і 42,3% з КПІ висловились, що в них є реальна можливість поїхати за кордон для працевлаштування (ті, які вважають, що однозначно мають можливість і ті, хто вважає, що швидше має таку можливість, ніж не має) (рис. 11). Близько третини опитаних не визначилася з відповіддю – 30,8% з ЛП та 33,7% з КПІ.

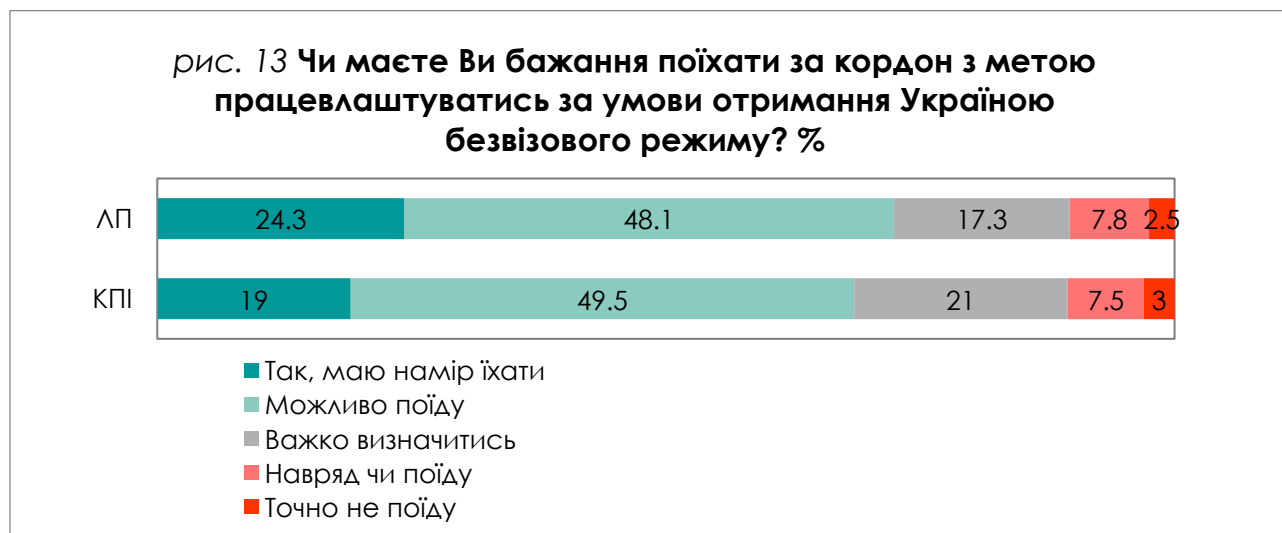
i Приблизно кожен десятий респондент зазначив, що прийняв рішення їхати на роботу за кордон навіть за умови збереження візового режиму.

10,9% студентів з ЛП і 11,6% студентів з КПІ відповіли, що прийняли рішення їхати за кордон з метою працевлаштуватися навіть за умови збереження візового режиму (рис. 12). Майже половина опитаних сказала, що можливо поїде на роботу за умови збереження безвізового режиму.

i Кожен четвертий студент з ЛП та кожен п'ятий студент з КПІ має намір поїхати за кордон з метою працевлаштування за умови отримання Україною безвізового режиму.

24,3% студентів з ЛП та 19% з КПІ мають намір поїхати на роботу за кордон, якщо Україна отримає безвізовий режим (рис. 13), у той час, якби Україна не отримала безвізовий режим, такий намір був би тільки у 10,9% опитаних з ЛП та 11,6% опитаних з КПІ (рис. 12).

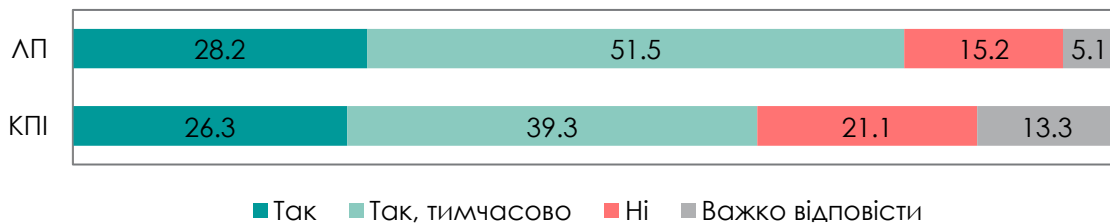

Більшість студентів погодились би працювати за кордоном не за фахом.

28,2% опитаних старшокурсників з ЛП та 26,2% з КПІ погодились би мати роботу за кордоном не за фахом (рис. 14). При цьому 51,5% опитаних з Львівської політехніки і 39,3% з Київського політехнічного інституту тільки тимчасово би погодились працювати за кордоном не за фахом.

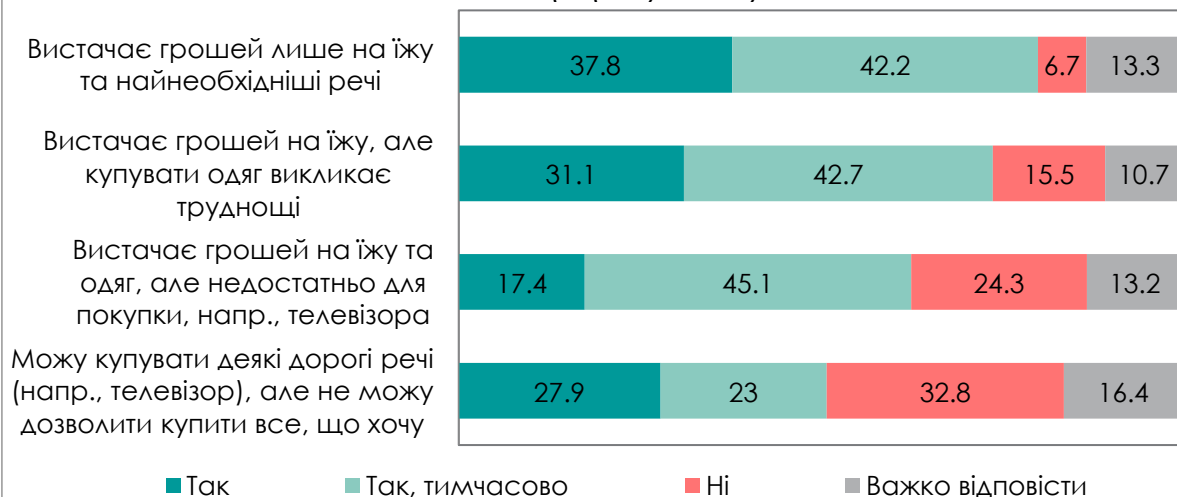
рис. 14 Чи погодились б Ви працювати за кордоном не за фахом? % (n (ЛП) = 369, n (КПІ) = 361)

Серед студентів КПІ малозабезпечені більше погодились би працювати не за фахом, ніж ті, хто має краще матеріальне становище.

Загалом 80% тих, кому вистачає грошей лише на їжу та найнеобхідніші речі погодились би на роботу не за фахом (рис. 14.1). Серед тих, хто може купувати деякі дорогі речі (напр., телевізор), таких є 50,9%. Однак, із зростанням матеріального становища, збільшується і невизначеність щодо бажання працювати не за фахом – від 6,7% у малозабезпечених до 32,8% у тих, хто може купувати деякі дорогі речі. Натомість у ЛП такої кореляції не спостерігалось.

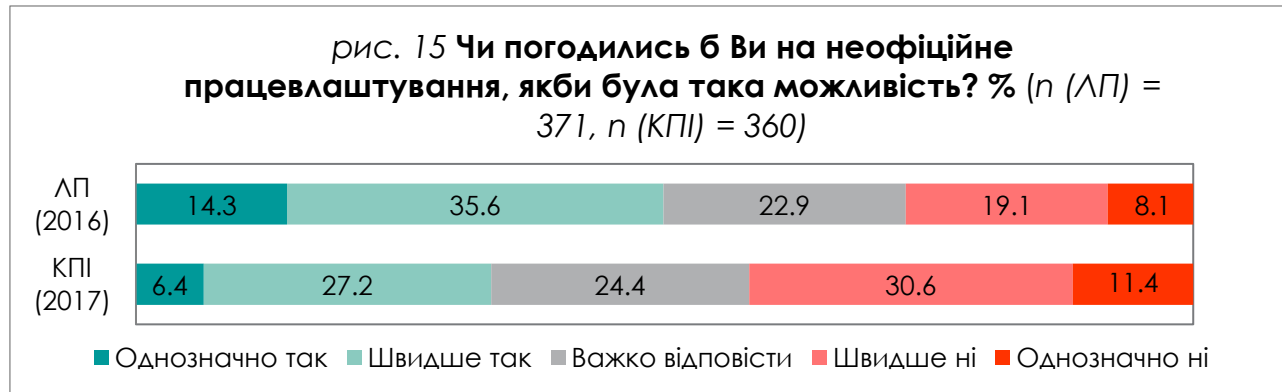
рис. 14.1 Чи погодились б Ви працювати за кордоном не за фахом? Розподіл за матеріальним становищем (КПІ) % (n (КПІ) = 359)

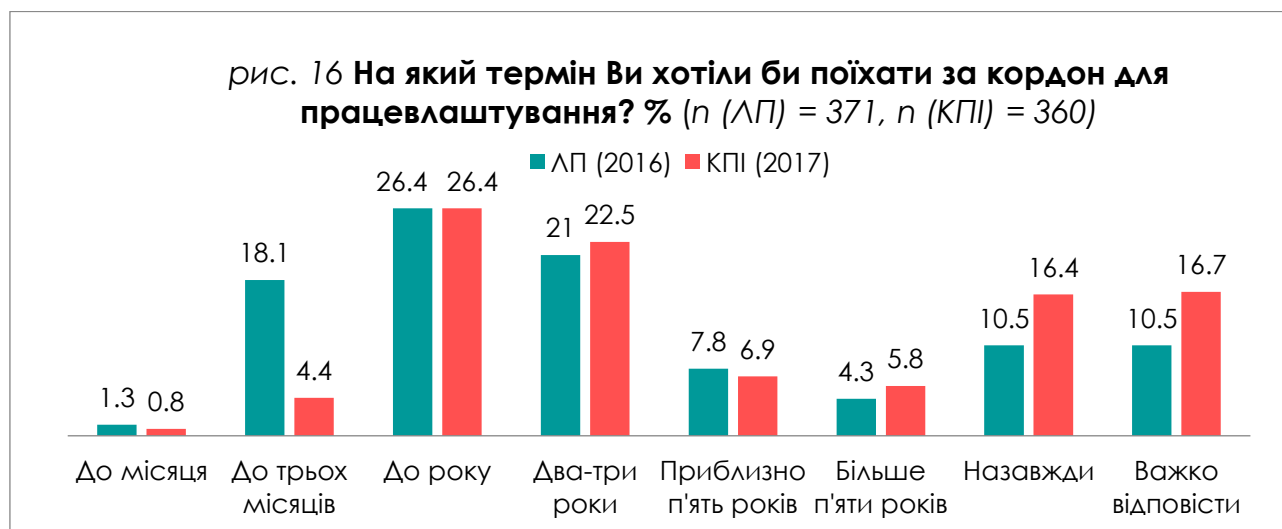
Половина студентів ЛП та третина студентів КПІ погодились би на неофіційне працевлаштування, якби була така можливість.

14,3% старшокурсників із ЛП та 6,4% із КПІ погодились би на неофіційне працевлаштування (рис. 15). При цьому, студенти київського вишу менш схильні до нелегального працевлаштування на відміну від львівського. Сумарно 42% студентів КПІ і 27,2% студентів ЛП відмовились би від такої можливості.

Переважно студенти орієнтуються на роботу за кордоном тривалістю від трьох місяців до трьох років.

Загалом опитані студенти орієнтуються на роботу за кордоном тривалістю приблизно рік – по 26,4% із Львівської політехніки та Київського політехнічного інституту, а також на термін два-три роки 21% та 22,5% відповідно (рис. 16). Цікаво, що станом на 2016 р. студенти ЛП також вибирали роботу на три місяці, яка, імовірно, має сезонний характер – 18,1% відзначили цей варіант, у той час, як тільки 4,4% від студентів київського вишу обрали б такий термін.

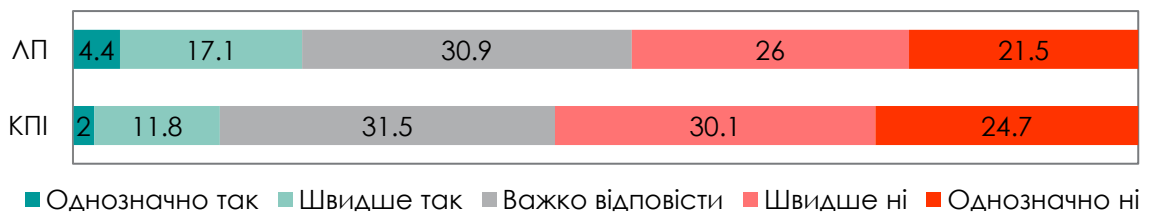

Майже кожен п'ятий студент з ЛП та кожен сьомий студент з КПІ погодились би на подальше перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження.

Сумарно 21,5% студентів з ЛП та 13,8% студентів з КПІ погодились би на продовження перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну перебування та без його офіційного подовження (рис. 17).

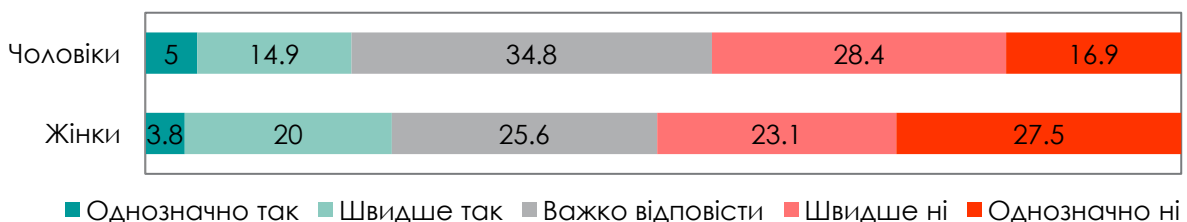
рис. 17 Чи продовжили б Ви перебувати за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження? %
(n (ЛП) = 362, n (КПІ) = 356)

Серед студентів ЛП кожен п'ятий чоловік і кожна четверта жінка погодились би на перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження.

45,3% від усіх чоловіків та 50,6% від усіх жінок, які навчаються у Львівській політехніці, не погодились би на перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження (рис. 17.1). Цікаво, що 34,8% осіб чоловічої статі та 25,6% жіночої не визначились чи здійснили б таке порушення. 5% чоловіків і 3,8% жінок однозначно б скористалися можливістю залишитись за кордоном після закінчення дозволеного терміну, 14,9% і 20% респондентів, відповідно, швидше б скористалися такою можливістю, ніж не скористалися, якби обставини склалися таким чином.

рис. 17.1 Чи продовжили б Ви перебувати за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження? Розподіл за статтю (ЛП) %

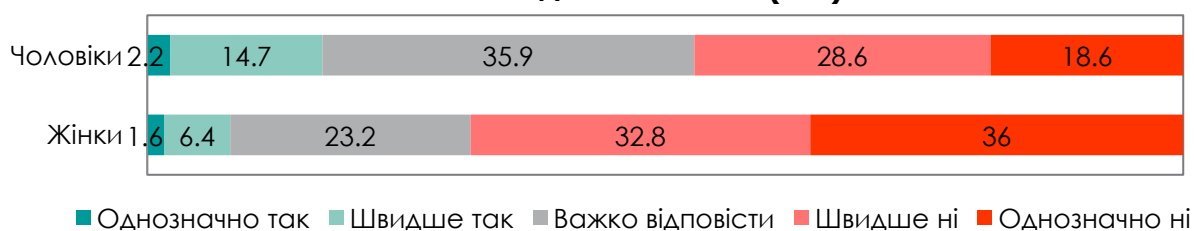

i

Серед студентів КПП майже кожен шостий студент та кожна дванадцята студентка погодились би на перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження.

Сумарно 16,9% чоловіків та 8% жінок серед студентів КПП погодились би на перебування за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження (рис. 17.2). 35,9% серед осіб чоловічої статі і 23,2% серед жіночої не визначились щодо цього питання.

рис. 17.2 Чи продовжили б Ви перебувати за кордоном після закінчення дозволеного терміну та без його подовження?
Розподіл за статтю (КПП) %

i

Найбільше студенти ЛП хотіли би працювати у Німеччині.

37,9% опитаних старшокурсників ЛП хотіли би працювати в Німеччині, 29,5% – у США, 22% – у Польщі, 18,8% – у Великобританії (табл. 5). Менше десяти відсотків назвали такі країни як Італію, Норвегію, Канаду, Австрію, Швецію, Чехію, Іспанію, Нідерланди, Францію та Швейцарію.

Табл. 5 Країни, в яких студенти НУ «ЛП» хотіли би працювати (% від тих, хто хотів би працювати за кордоном, n = 346, можна назвати будь-яку кількість країн)

Німеччина	37,9
США	29,5
Польща	22
Великобританія	18,8
Італія	9,8
Норвегія	9,8
Канада	9
Австрія	8,7
Швеція	8,1
Чехія	7,8
Іспанія	7,5
Нідерланди	7,2
Франція	6,9
Швейцарія	6,9

Реальну можливість працювати студенти ЛП бачать у Польщі.

Абсолютна більшість (64,7%) старшокурсників ЛП вважають Польщу країною, в якій їм найбільш реально працевлаштуватися (табл. 6).

Табл. 6 Країни, в яких студенти НУ «ЛП» бачать реальну можливість працювати (% від тих, хто хотів би працювати за кордоном, n = 331, можна назвати будь-яку кількість країн)

Польща	64,7
США	15,7
Чехія	12,4
Німеччина	10,6
Італія	7,9
Канада	5,1

Студенти КПП, як і студенти ЛП, найбільше хотіли би працювати у Німеччині.

47,4% від тих студентів КПП, хто хотів би працювати за кордоном, вибрали б Німеччину як країну для працевлаштування (табл. 7). На другому та третьому місцях у цьому рейтингу знаходяться США (29,5%) та Канада (21,2%).

Табл. 7 Країни, в яких студенти НТУУ «КПП» хотіли би працювати (% від тих, хто хотів би працювати за кордоном, n = 325, можна назвати будь-яку кількість країн)

Німеччина	47,4
США	29,5
Канада	21,2
Великобританія	18,2
Норвегія	16,9
Польща	14,5
Італія	10,5
Швеція	10,5
Франція	10,2
Іспанія	8,6
Швейцарія	8,3
Данія	8
Чехія	7,4
Фінляндія	4,9
Австрія	4,3

i Реальну можливість працювати студенти КПП також бачать у Польщі.

Більша частина студентів КПП (58,4%) вважають Польщу країною, в якій є реальна можливість для працевлаштування (табл. 8). Кожен п'ятий (19%) вважає, що такий шанс є і в Німеччині, 15,3% – США, 14,6% – Чехії, 12,8% – Канаді.

Табл. 8 Країни, в яких студенти НТУУ «КП» бачать реальну можливість працювати (% від тих, хто хотів би працювати за кордоном, n = 274)

Польща	58,4
Німеччина	19
США	15,3
Чехія	14,6
Канада	12,8
Італія	4,4
Росія	4

i 1,2 тис. дол. США (курс долара на момент опитування 25 грн. за 1 дол.) – мінімальна місячна зарплата, за яку студенти НУ «ЛП» погодились би працювати за кордоном (медіана).

10 тис. грн – мінімальна місячна зарплата, за яку студенти НУ «ЛП» погодились би працювати в Україні і не виїжджати за кордон (медіана).

Для респондентів з ЛП зарплата до 5 тис. грн задовольнила б 15%; 5-10 тис. грн – 50%; 10-15 тис. грн – 13%; більше 15 тис. грн – 22%.

i 2 тис. дол. США (курс долара на момент опитування 25 грн. за 1 дол.) – мінімальна місячна зарплата, за яку студенти НТУУ «КП» погодились би працювати за кордоном (медіана).

15 тис. грн – мінімальна місячна зарплата, за яку студенти НТУУ «КП» погодились би працювати в Україні і не виїжджати за кордон (медіана).

Для респондентів з КПП зарплата до 5 тис. грн задовольнила б 6%; 5-10 тис. – 30%; 10-15 тис. – 20%, 15-20 тис. – 25%; 20-30 тис. – 14%, більше 30 тис. – 15%.

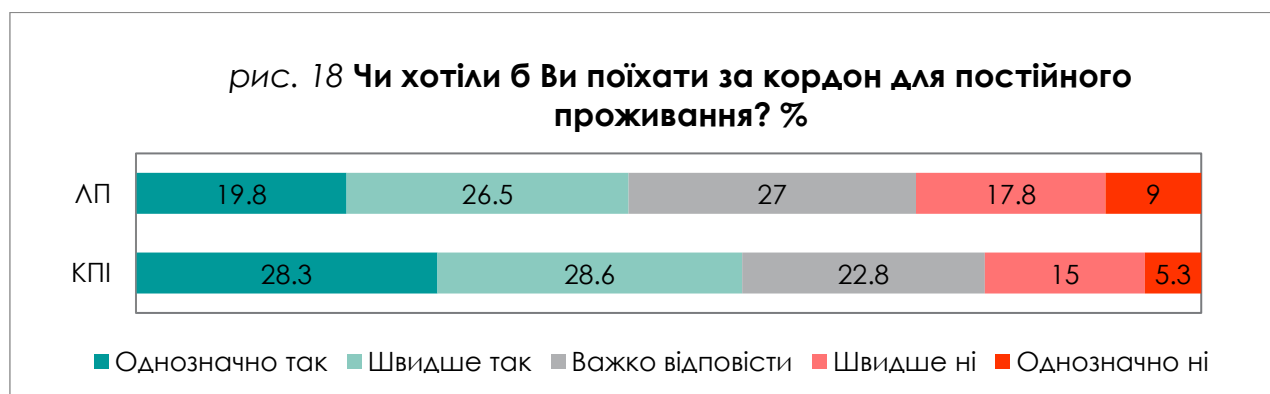

2. МІГРАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТІВ.

2.3. ПОСТІЙНЕ ПРОЖИВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

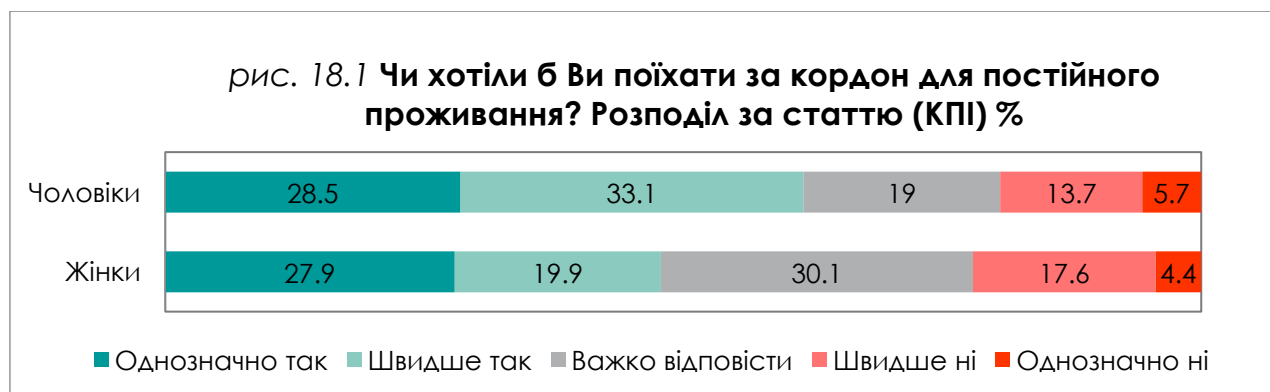
i Майже половина студентів хотіла би виїхати за кордон на постійне проживання.

19,8% старшокурсників із Львівської політехніки і 28,3% з Київського політехнічного інституту однозначно хотіли би поїхати за кордон для постійного проживання (рис. 18). Понад чверть опитаних (26,5% і 28,6% відповідно) зазначили, що швидше б хотіли, ніж не хотіли би, проживати в іншій країні. Цікаво, що 27% студентів ЛП і 22,8% студентів КПІ ще мають сумніви щодо двох варіантів.

i Чоловіки, які навчаються в КПІ виявляють більше бажання, ніж жінки, поїхати за кордон на постійне проживання.

Сумарно 61,6% чоловіків і 47,8% жінок, які є студентами Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського, хотіли би постійно проживати за кордоном (рис. 18.1). Цікаво, що кожна третя студентка КПІ (30,1%) не визначилась, чи має бажання мігрувати за кордон для постійного проживання, в той час, як серед чоловіків таких є тільки 19%. Натомість у Львівській політехніці така кореляція не спостерігається.

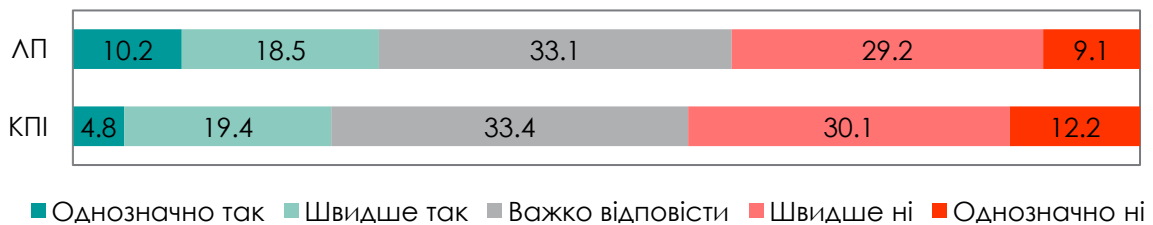

Студенти не впевнені в наявності реальної можливості виїхати за кордон для постійного проживання.

Тільки 10,2% студентів Львівської політехніки і 4,8% студентів Київського політехнічного інституту зазначили, що однозначно мають реальну можливість виїхати за кордон для постійного проживання (рис. 19). Майже чверть (18,5% і 19,4% відповідно) відповіли, що швидше мають таку можливість, ніж не мають. Також кожному третьому було важко відповісти, чи є у нього реальна можливість поїхати за кордон для постійного проживання.

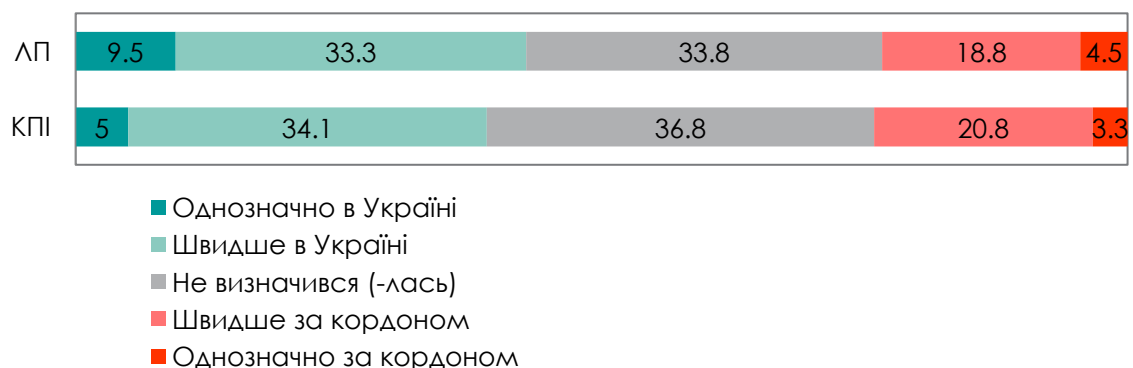
рис. 19 Чи маєте Ви реальну можливість поїхати за кордон для постійного проживання? %

Студенти не визначились однозначно, де вони бачать своє майбутнє.

Сумарно 42,8% студентів Львівської політехніки та 39,1% студентів Київського політехнічного інституту бачать своє майбутнє в Україні, 23,3% і 24,1%, відповідно, за кордоном (рис. 20). Однак, приблизно кожен третій (33,8% студентів з ЛП та 36,8% з КПІ) ще не визначився, у якій країні хоче жити.

рис. 20 Де Ви бачите своє майбутнє? %

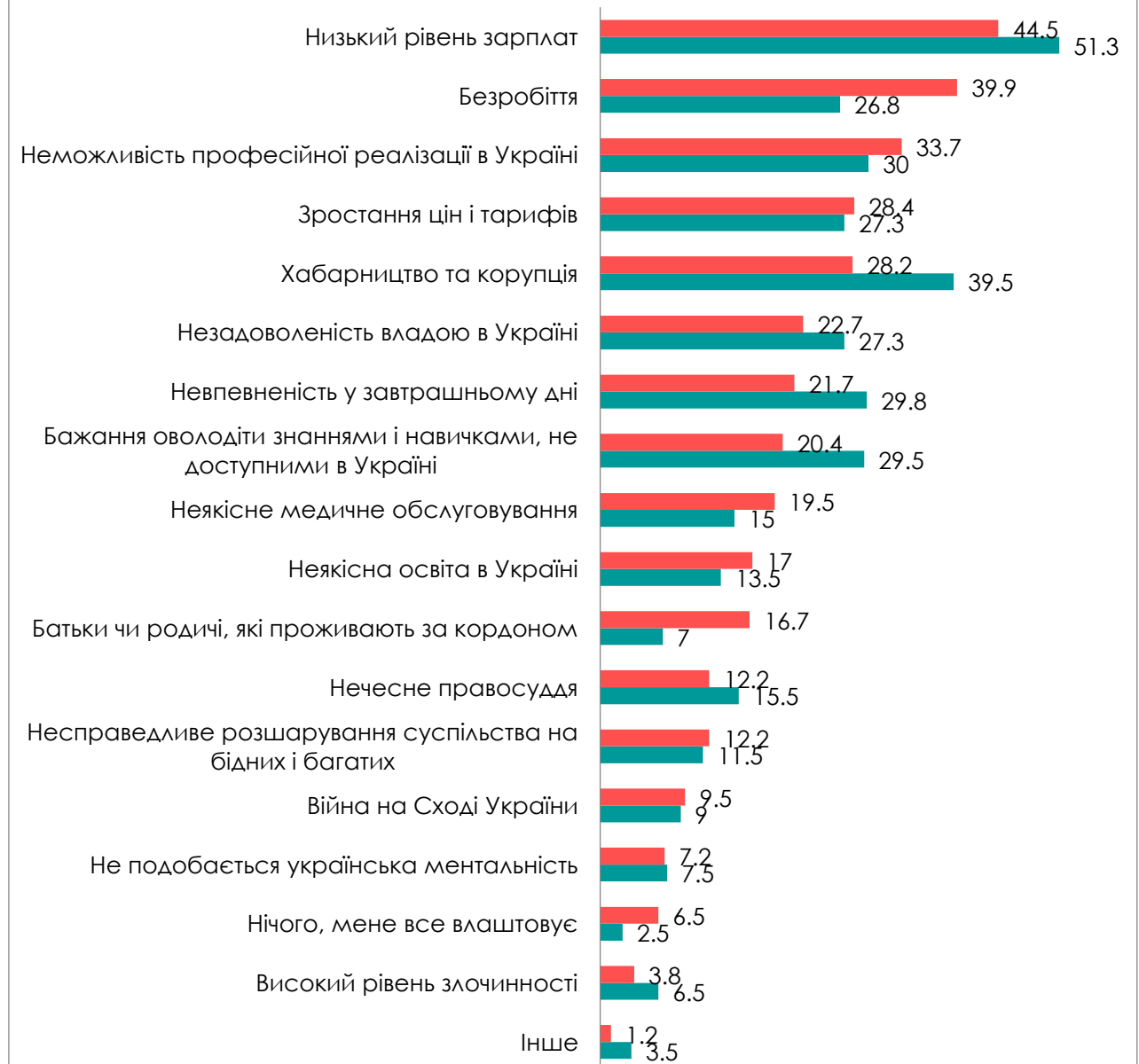

Серед основних причин виїхати за кордон домінують соціально-економічні.

Для студентів ЛП найосновнішими причинами виникнення бажання виїхати за кордон є низький рівень зарплат (44,5%), безробіття (39,9%), неможливість професійної реалізації в Україні (33,7%), зростання цін і тарифів (28,4%), хабарництво та корупція (28,2%) (рис. 21). Для студентів КПІ серед таких причин є низький рівень зарплат (51,3%), хабарництво та корупція (39,5%), неможливість професійної реалізації (30%), невпевненість у завтрашньому дні (29,8%), бажання оволодіти знаннями і навичками, не доступними в Україні (29,5%).

рис. 21 Що могло би бути причинами Вашого бажання виїхати за кордон? % (можна вибрати не більше чотирьох варіантів) ■ ЛП ■ КПІ

Сім'я – найвагоміший чинник стримування від еміграції.

Серед найголовніших чинників стримування від міграції для студентів Львівської політехніки є сім'я (78,1%), надія на краще майбутнє (33%), почуття патріотизму (30,9%), навчання (30,9%), небажання почуватись людиною «другого сорту» в іншій країні (20%) (рис. 22). Для студентів Київського політехнічного інституту такими причинами є сім'я (70,5%), надія на краще майбутнє (34,5%), почуття патріотизму (24,3%), небажання почуватись людиною «другого сорту» в іншій країні (18,8%), навчання (16,8%), мовний бар'єр за кордоном (16,8%). Найменш важливими є небажання пристосуватися до нових умов в іншій країні, наявність роботи та задоволеність фінансовим становищем.

РЕЗЮМЕ

- Більшість студентів вважають, що безвізовий режим потрібен Україні, попри те, що переконані, що він призведе до масової міграції з України.
- Студентська молодь демонструє скептичне ставлення до отримання Україною безвізового режиму як в 2016 р., так і на початку 2017 р.
- Студенти не надто добре поінформовані про можливості, які надає безвізовий режим: більшість опитаних відповіли, що візова лібералізація дозволяє працевлаштування в ЄС, а близько третини – що безвізовий режим дозволяє постійно проживати у країнах Європейського Союзу.
- Студенти також хотіли би навчатись за кордоном – близько двох третин висловили таке бажання.
- Найбільше навчатись за кордоном хотіли б жінки (кореляція спостерігається у ЛП і КП), а також ті, хто народився в місті, на відміну від чоловіків і тих, хто народився в селі (кореляція спостерігається у ЛП).
- Після закінчення навчальних закладів за кордоном приблизно п'ята частина залишилась би у країні навчання, стільки ж повернулись би в Україну і чверть діяла б залежно від обставин.
- Реальну можливість навчатись в іноземних вишах, на думку самих респондентів, має незначна кількість.
- Студенти Львівської політехніки в основному хотіли би навчатись у Польщі та Великобританії, а студенти Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського – у Німеччині.
- Реальну можливість вступити у навчальний заклад за кордоном опитані з обох університетів бачать переважно в Польщі.
- Безвізовий режим впливає на збільшення частки охочих поїхати за кордон з метою працевлаштування.
- Абсолютна більшість студентів хотіла би працювати за кордоном, однак реальну можливість виїхати на роботу має лише половина з них.
- Найбільше хочуть працювати за кордоном ті, хто народився в селі, а також малозабезпечені (кореляція спостерігається у ЛП).
- Опитані хотіли б працювати переважно від трьох місяців до трьох років.
- Серед студентів, які готові працювати не за фахом, переважають ті, кому вистачає грошей лише на продукти харчування та найнеобхідніші речі (кореляція спостерігається у КП).
- Найбільш бажаною країною працевлаштування для респондентів обох ВНЗ виявилася Німеччина, однак реальні шанси працевлаштуватися студенти бачать переважно в Польщі.
- Попри те, що близько половини респондентів відповіли, що готові до неофіційного працевлаштування, менше третини демонструють потенційну схильність до перевищення дозволеного терміну перебування за кордоном.

- У середньому студенти Львівської політехніки погодились би працювати за 10 тис. грн. в місяць, не виїжджаючи за кордон. Натомість, студенти Київського політехнічного інституту в середньому працювали би за 15 тис. грн. в місяць.
- За кордоном студенти ЛП хотіли б працювати в середньому за 1200 дол., а студенти КПІ – за 2000 дол.
- Попри те, що половина студентів хотіла б прожити за кордоном, значна частина таки не визначилась, де бачить своє майбутнє.
- Серед студентів КПІ чоловіки демонструють більше бажання поїхати за кордон на постійне проживання, ніж жінки.
- В основному такі проблеми як низький рівень зарплат, неможливість професійної реалізації, хабарництво та корупція змушують молодь задумуватися про еміграцію.
- Значна частка респондентів, які не визначилися з відповідями на запитання щодо бажання поїхати за кордон чи бажаного терміну перебування, або щодо бачення їхнього майбутнього за кордоном, свідчить про те, що за умов покращення соціально-економічної ситуації в Україні, підвищення рівня заробітних плат та зменшення корупції рівень еміграційної активності студентської молоді може суттєво знизитися.